

Etkinlikler - Voyvoda Caddesi Toplantıları 2009-2010

A. SİYASİ İKTİSAT SÖYLEŞİLERİ

Her ayın birinci çarşamba günü 18:30-20:30 saatleri arasında, Çevre Ekonomisi konusu işleniyor.

● **4 Kasım 2009** - Prof. Dr. Alper Güzel

Organik Tarım ve Genetiği Değiştirilmiş Organizmalar

Tarım sektöründe son yıllarda birbirine zıt iki teknik ön plana çıktı: Organik Tarım ve GDO'lu Tarım. Her iki tekniğin de, artıları ve eksileriyle, ekonomik, sosyal ve çevre boyutlarıyla araştırılması gerekiyor. Her iki konuya da dünyada artan bir ilgi söz konusu... Türkiye'de ise bu konular yeterince araştırılmıyor ve tartışılmıyor. Daha da ötesi, kamuoyu her iki konuda da yanlış bilgilendiriliyor. Amacı, dünyada ve Türkiye'de bu iki teknikle ilgili gelişmeleri tartışmaya açmak olan çalışma, iki bölümden oluşacak. Öncelikle ekonomik boyutuyla dünyadaki ve Türkiye'deki gelişmeler ortaya konulacak, daha sonra sosyal ve çevre etkileriyle konu tartışmaya açılacak.

● **2 Aralık 2009** - Yard. Doç. Dr. Begüm Özkaynak

Çevre Sorunlarına İktisadi Çözümler Getirebilir Miyiz? Yerleşik İktisat Ve Ekolojik Ekonomi Karşılaştırması Ve Yerleşik İktisadın Türkiye'ye Yansımaları

Ekonomik etkinliklerin ve üretim faaliyetlerinin çevresel etkileri olduğu, iktisatçıların uzun süredir ayırdında olduğu bir gerçek. Bu bakımdan, sunumda, iktisat biliminin ekonomi-çevre ilişkisini nasıl kavramsallaştırdığı tartışılacak. Bu konuda önde gelen iki yaklaşım, neoklasik iktisat ve ekolojik ekonomi arasındaki kuramsal ve yöntemsel farklar irdelenecek: Çevre tahribatı ve sürdürülebilir kalkınma nasıl tanımlanıyor?

Tahribatı yavaşlatma/durdurma/geri çevirme ve sürdürülebilirlik için ne gibi öneriler getiriliyor?

Sunum kapsamında ayrıca, son 30 yılda, yerleşik iktisadın Türkiye'nin çevreye bakışını ve çevre sorunlarını ele alış biçimini nasıl şekillendirdiği konusunun üzerinde durularak Türkiye'den örnekler verilecek. Son olarak, kamusal alanda, çevre sorunlarına ve politikalarına temelde uzun soluklu bir perspektiften, katılımcı mekanizmalarla ve çok boyutlu bir yöntemle yaklaşılması ve Türkiye'nin çevre politikalarını bu yönde değiştirmesi gerektiğinin altı çizilecek.

● **6 Ocak 2010** - Prof. Dr. Fikret Adaman

Türkiye'nin ve Politikaları: Analitik Bir Bakış

Globalleşen dünya bağlamında Türkiye'de çevresorunsalının ki bu kavramdan hem doğanın kirletilmesini hem de doğal kaynakların aşırı tüketilmesini anlıyoruz ekonomi-politik analizinin, analitik bir çerçevede ele alınması hedefleniyor. Türkiye'nin son 50 yılı dikkate alındığında; katlanan nüfusun, sanayileşmenin, kentleşmenin, tarımda ilaç ve gübre kullanımının ve kıyasal alanlara artan talebin, beraberinde, çevre üzerindeki yüksek maliyetleri getirdiği biliniyor. Modernleşme yönünde atılan adımların kısa/orta/uzun dönemli çevresel maliyetlerinin yeterince dikkate alınmadığına, hatta sorunsala, "önce yüksek büyüme ve sanayileşme hedeflerine ulaşalım, sonra çevresel sorunlarla ilgileniriz" şeklinde özetlenebilecek bir açıdan bakıldığında dair, bazı anektodal bazı resmi yazılı belgelere yansıyan pek çok veri bulunuyor. Bu bakışın mevcudiyetine rağmen, hukuksal ve idari düzenleme anlamında çevre alanında son 30 yılda oldukça önemli adımların atıldığı da bir vâkıâ. Dolayısıyla, ortaya şöyle bir paradoksal durum çıkıyor: Bir yanda, köklü ve güçlü devlet geleneği üzerine inşa edilmiş kapsamlı bir çevre hukuku ve idari düzenleme, diğer yanda giderek artan çevre tahribatı... Bu da, beraberinde, çevre alanındaki politikaların icraat konusunda yeterli olmadığı ve iyi uygulamaların münferit kaldığı yolunda genel bir fikir birliğini getiriyor.

Bu paradoksun anlaşılmasına ilişkin ekonomi-politik bir analiz icra edilmesinde büyük fayda bulunuyor.

● **3 Şubat 2010** - Prof. Dr. Harun Tanrıvermiş

Klasik Ekonomiden Ekolojik Ekonomiye: Ekonomide Çevre Sorunlarına Yaklaşım Üzerine

Ekonomide 18. yüzyıldan bu yana temel amaç, kıtlıkla mücadeledir. Özellikle verimli arazi ve diğer çevresel kaynakların kıtlığının anlaşılması ve Malthus'un nüfus teorisinin de etkisiyle, ekonomik birimlerin kâr ve faydayı maksimize etme hedefi, bir üretim aracı olarak doğal kaynaklar arasındaki dengenin varlığı ile üretim ve tüketim faaliyetlerinin çevre etkilerinin ihmal edilmesine neden oldu. Çevresel kaynakların arzının gereksinimlerden fazla olması ve fiyatlanamamaları nedeniyle serbest mal olarak tanımlanmaları da, adeta çevre tahriplerini ve aşırı kullanımı teşvik etti. Büyüme ve refah sadece üretim kapasitesi ve parasal olarak ölçülebilir mal ve hizmetlerle ilişkilendirildi ve insan yaşamının standardı sadece kişi başına düşen gelire dayandırıldı. Ancak önce Sanayi Devrimi, ardından İkinci Dünya Savaşı sonrası önem kazanan hızlı büyüme hedefi ve sanayileşme politikasının neden olduğu kirlenme, kısa zaman diliminde, insan ve canlıların yaşamını olumsuz etkileyerek kitlesel ölümlere neden oldu. Özellikle İngiltere ve ABD'deki gelişmeler, çevre sorunlarının küresel düzeyde ele alınmasını zorunlu hale getirdi. 1972 yılında dünyada ilk defa Stockholm Çevre ve Kalkınma Konferansı düzenlendi ve yine bu dönemde Roma Kulübü'nün meşhur raporu yayınlandı. Ancak ekonomistler, bu tarihe kadar çevre sorunları konusuna fazla ilgi göstermedi. Özellikle 1973 - 1974 petrol şokları ve artan çevre sorunlarıyla, refah düzeyi yükselen tüketicilerin çevre dostu ürün talepleri, bilim dünyasının çevre ekonomisine ilgisinin artmasına neden oldu. 1980'lerde ortaya çıkan "Ortak Geleceğimiz" raporu ve 1992 Rio Konferansı, ekonomi ile çevre konusunun entegrasyonunu gündeme getirdi. Günümüzde; yaşam standardı yerine yaşam kalitesi, gereksinim yerine temel gereksinim, büyüme ve gelişme yerine sürdürülebilir büyüme ve gelişme (kalkınma), toplam maliyet ve fayda yerine sosyal maliyet ve sosyal fayda, bölge ve haneler arasında gelir dağılımı yerine bölge, hane ve kuşaklararası kaynak ve gelir dağılımı kavram ve yaklaşımları birçok ülkenin ekonomi politikalarına entegre oluyor. Özellikle son 20 yılda ortaya çıkan "ekolojik ekonomi", çevre ve ekonomik sistemin entegrasyonunu sağlamayı hedeflemenin ötesinde, ekonomik teoride ciddi bir dönüşümü ortaya koyuyor.

● **3 Mart 2010** - Yard. Doç. Dr. Zeynep Kadirbeyoğlu

Türkiye'de Çevre Sivil Toplum Kuruluşları

Dünyada; küresel ısınma ve susuzluk gibi çevre sorunlarının ortaya çıkmasıyla, çevre koruması ve politikaları, küresel ve yerel ölçekte siyasal gündemin önemli bir parçası haline geldi. Çevre politikalarında ve sürdürülebilir kalkınma tartışmalarında göze çarpan bir husus, aşırı merkezîyetçi ve katılımcı olmayan yönetim sisteminin, karşılaşılan sorun ve zorluklarla baş edemeyeceği gerçeğinin giderek daha iyi anlaşılmasıdır. Diğer kamusal alanlarda olduğu gibi, çevre hususunda da farklı gruplar iyi yönetişimin prensiplerini savunmaya, devlet, özel sektör ve sivil toplum kuruluşları (STK'lar) arasında yeni bir sosyal iş bölümü yapılması gerektiğini vurgulamaya başladı.

Bu çok aktörlü yapı içinde, sivil toplum kuruluşlarının rolü üzerinde özellikle durmak gerektiği ortada. Bu sunum, çevre konularında STK'lara olan gereksinimin arttığı bir dönemde, Türkiye'de çevre örgütlerinin oluşum ve gelişimleri ile sivil toplumun çevre alanındaki rolünü betimleyecek, ayrıca çevre konusunda çalışan STK'ların finansal destekçilerle, devletle ve ulusötesi aktörlerle ilişkilerini inceleyecek.

● **7 Nisan 2010** - Hasan Ersel

Cevre Sorunları İktisatta Nasıl Ele Alınıyor?

Çevre sorunları, zannedildiğinin tersine, iktisatçıların hep ilgisini çekti. Bu konuda yapılan çalışmalarda, hem bu sorunun anlaşılmasına, hem de çözüm yollarının geliştirilmesine önemli katkılar yapıldı. İktisatçıların bu bağlamda sordukları başlıca sorular şöyle sıralanabilir: i) Çevre sorunlarından kaynaklanan zararların ve bunları gidermek için alınması gereken önlemlerin maliyeti nasıl tahmin edilir? ii) İktisadi faaliyetlerin çevreye zarar vermeden yapılabilmesi, piyasa mekanizması kuralları içinde olanaklı mıdır? iii) Eğer olanaklı değilse, bu amaca ulaşılmasını sağlayacak başka etkin mekanizmalar tasarlanabilir mi? iv) Böyle bir mekanizmanın çalışabilmesi nasıl sağlanır? v) Karar alıcılar arasında uyum sağlamak olanaklı mıdır yoksa belli bir yetkenin var olması gerekir mi? vi) Eğer bir yetkenin var olması gerekirse, bu, küresel ısınma gibi bir olgu karşısında uluslararası düzeyde nasıl sağlanır? vii) Böyle bir mekanizmanın oluşturulması ve işleminin topluma yükleyeceği maliyetler, ülke içinde farklı toplumsal gruplar, küresel ortamda ülkeler ve olayın zaman boyutu göz önüne alındığında, nesiller arasında "adil" bir biçimde nasıl bölüştürülür?

İktisadın katkılarının toplum yaşamına yeterince yansıdığı söylenemez. Bunun bir nedeni, başta "belirsizlik" olgusu olmak üzere çeşitli karmaşık sorunları ele alan çalışmaların, analitik açıdan güç bir alanda yapılmasıdır. Daha önemli bir neden ise sorunların çözümüne yönelik önlemlerin ve yapısal değişikliklerin yol açacağı maliyetlere karşı, çeşitli çıkar gruplarının güçlü direniş göstermeleri ve dar ufuklu siyasal karar alıcıları esir alabilmesidir. Öte yandan, çevre sorunlarından etkilenen geniş kitlelerin bu konuda duyarsız olmalarına yol açan bilgi açıkları, siyasal süreci etkileyebilecek bir karşı güç oluşmasını engeller. Bu durumda da, ufak bazı düzeltmeler dışında mevcut düzenin tek seçenek olduğu görüşü topluma hakim olur. Bu da olayın siyasal-iktisadi yönünün, ilk bakışta görüldüğünden daha önemli olduğunu gösterir. Sunum, uzman olmayanların rahatlıkla izleyebileceği bir dille, iktisat alanındaki bulguları ve bunların yaşama geçirilmesinin yollarını tartışacak.

● **5 Mayıs 2010** - Prof. Dr. Filiz Karaosmanoğlu

Enerji Ve Temiz Üretim Teknolojileri

Yaşamın vazgeçilmez enerji, çevre sorunlarındaki payı göz ardı edilemez bir gerçek. Bu nedenle enerji; kaynağından tüketimine kadar tüm aşamalarda, temiz üretim teknolojisiyle kullanıcıya ulaşmalıdır. Konuşmada, enerji ve kaynaklar hakkında kısaca bilgi sunularak, yenilenebilir kaynaklardan elektrik, katı-sıvı-gaz yakıtların elde edilmesi, geleceğin yakıtları ve hidrojen enerji sistemi konuları incelenecek. Dünya ve Türkiye'deki enerji görünümü anlatılarak, AB ve Türkiye'nin ilgili mevzuatı irdelenecek. Türkiye elektrik ve akaryakıt sektörünün sorunlarına ilişkin öneriler paylaşılıp enerji-iklim değişikliği ilişkisi ortaya konulacak, enerji sektöründe temiz üretim teknolojilerinin gerekliliği, örnek uygulamalarla anlatılacak.

● **2 Haziran 2010** - Doç. Dr. Yıldız Arıkan

Türkiye'nin Co2 Salımlarını Azaltmak: Ne Kadar Ve Hangi Maliyetle?

Konuşmada, Türkiye'nin CO2 salımı, kendi içinde ve dünya ülkeleriyle karşılaştırmalı olarak ele alınacak. Ardından, Arıkan'ın da içinde yer aldığı proje ekibi tarafından yürütülen ve Mart 2010'da tamamlanan bir çalışmanın sonuçlarına dayanılarak, farklı CO2 azaltım senaryolarında ortaya çıkan durum sunulacak. Bu çerçevede, sinanan senaryoların CO2 salımı azaltım miktarları ve azaltım maliyetleri üzerindeki etkileri anlatılacak. Son olarak, Türkiye'nin bir yandan enerji talebini karşılarken, diğer yandan da CO2 salımını nasıl azaltabileceği hakkında, bugüne ve geleceğe yönelik görüşler sunulacak.

B. İSTANBUL SOHBETLERİ

Her ayın ikinci çarşamba günü 18:30-20:30 saatleri arasında, İstanbul'un bir merkez olması/olmaması konu ediliyor.

● **14 Ekim 2009** - Dr. Esra Güzel Erdoğan

Manastırlar Merkezi Konstantinopolis: Geç Dönem Manastırları ve Banileri (1261-1453)

1261 yılında Latin işgalinin sona ermesinin ardından, Konstantinopolis'de yoğun bir inşaa faaliyetinin olduğu görülür. Latin döneminde mal varlığını kaybeden, harap olan manastırlar artık yeni bir anlam kazanmıştır. Bu kurumlar, zengin sınıfın kendi ayrıcalıklı hayatını sürdürme isteğine hizmet eden yapılara dönüşür. İçer kapalı kurumlar haline gelen geç dönem manastırları, sadece ayrıcalıklı bir sınıfın hayatını sürdürmesine yardımcı olmayı hedefleyen yapılara dönüşerek, manastır yaptırma geleneğinden ve kutsal amaçlarından uzaklaşır. Manastırlar, bir yandan üst sınıfın döne me dair politik, ekonomik ve sosyal çalkantılardan kendini korumasına yardımcı olurken, diğer yandan onların, yaptıkları bu eserle sonsuz dek anılmalarını sağlar.

● **11 Kasım 2009** - Dr. Sara Nur Yıldız

İmparatorluğun Başkenti: Dkadan ve Zulmün Merkezi olan Konstantinopolis/İstanbul ve Konya arasındaki gergin ilişkiler

Söyleşi, Konstantinopol/İstanbul'daki siyasi iktidar ile Anadolu arasındaki ilişkilere oldukça farklı bir yaklaşım getirecek. Öncelikle, Konya hakimi Selçuklu Sultanı II. Kılıç Arslan'ın, İmparator II. Manuel ile iyi ilişkiler geliştirmeye çalıştığı dönemde, 1162 yılında Konstantinopol'e yaptığı ziyaret sırasındaki kabul törenine değinilecek. Bu konudaki kaynağımız, imparatorun, ihtişam ve gücünü göstermek amacıyla "barbar" Türk'ü en iyi şekilde ağırladığı sırada oluşan gergin ortamı renkli bir üslupla tasvir eden Kinnamos'un eseri olacak. Ziyaret sırasında meydana gelen deprem, Bizanslılar tarafından uğursuzluk olarak algılandı. Değ inilecek bir diğer konu; birkaç yüzyıl sonra Osmanlıların başkenti olduğu dönemde, İstanbul'un, Konya ve Karaman bölgesinde yaşayanlar tarafından zulmün merkezi olarak algılanması olacak. Böylelikle, Osmanlılar tarafından fethedilmesinden sonra İstanbul'daki iktidarın baskıcı tutumu karşısında, Şikari'nin 16. yüzyılda yazdığı tahmin edilen ve bölgede artık mevcut olmayan Karamanoğulları hakimiyetini idealize eden *Karamanoğulları Tarihi* adlı eserden de bahsedilecek.

● **9 Aralık 2009** - Doç. Dr. Aygöl Ağır

Ticaret Merkezi İstanbul'dan Bir Kesit: Tarihi Yarımada Venedikliler (11. yy - 15. yy)

Doğudan batıya, kuzeyden güneye önemli kara ve deniz yollarının İstanbul'da düğüm lenmesi ve çözülmesi, rüzgarlardan korunan doğal liman konumundaki Haliç'in varlığı, kenti, tarih boyunca en önemli ticaret merkezlerinden biri haline getirdi. Bölge, 10. yüzyılda Latinlerin ilgi odağı olmaya başladı. Ortaçağ'da İtalyan tüccarların liderleri Venedikliler ve Cenovalılar başta olmak üzere denizle bağlantılı İtalyan kent devletleri, ticaret yaptıkları coğrafyada uzaklara gitmelerine olanak sağlayacak güvenli "durak"lara ihtiyaç duydu. Çok çeşitli yönlerden gelen, çeşitli milletlerden tüccarların kaynaşp dağıldığı Bizans İstanbul'u, İtalyan ticaret kolonileri için en önemli "durak" olarak, özellikle 11. yüzyıldan sonra çekim alanı haline geldi. Latinlerin kentte yerleştikleri ilk yer, Haliç'in güney sahiliydi.

Söyleşide; bugüne değ in çekim alanı olma özelliğini hiç yitirmeyen Tahtakale, Eminönü bölgesindeki ticari canlılığın Ortaçağ'daki aktörleri Venedikliler ve yaşadıkları çevre, birincil kaynaklar yardımıyla ele alınacak, ardından bölgenin fetih sonrası görünümü özetlenecek.

● **13 Ocak 2010** - Prof. Dr. Feridun Emecen

İstanbul'un Unutulan Bir Başka Yüzü: Lânetli Başkent

İstanbul, Osmanlı tarih geleneğinde sadece güzellikleriyle, şehirlerin anası olmakla, yeryüzünde bir misli daha bulunmamakla, bir taşının bile bütün Acem mülküne değişilmemesiyle övülerek değil; belki de uğradığı felaketlerin rolüyle, bunun tam tersi bir tanımlanmayla da zikrediliyor. Söz konusu tanımlama, ilginç şekilde fetih öncesi ve sonrası bir kısım Osmanlı literatüründe, şehrin daha ilk kuruluşundan itibaren "Allah'ın lânetine uğramış, bu yüzden felaketlerin hiçbir zaman eksik olmadığı" gibi bir ana zeminde takdim ediliyor. Bu miras, hem Bizans'ı hem de burayı almayı dini bir gayret sembolü olarak ortaya koyan Müslüman Araplardan devralınmış gözüküyor. Çok fazla dillendirilirse de, aynı kanaatler halk arasında, bilhassa dini kaynaklı olarak dikkat çekici şekilde yaygınlık kazanmışa benziyor. Şehrin bu karanlık yüzü, devralınan mitler ve hadis kaynaklı kıyamet senaryolarıyla beslenerek, zihinlerde meş'um, uğursuz şehir imajının yerleşmesini sağlıyor.

● **10 Şubat 2010** - Prof. Dr. Tülây Artan

İlmin Merkezi İstanbul: 18. Yüzyıl Başında Yeni Bir Rekâbet Alanı Olarak Kütüphaneler

XVII. yüzyıl sonunda İstanbul'da, emedrese, câmî, türbe v tekke kütüphanelerine yeni bir türün eklendiği, genellikle bir külliyein parçası olmaya devam etseler de artık müstakil bir binâ içine yerleşen kütüphanelerin ortaya çıktığı biliniyor. Köprülü Ailesi'nin önderlik ettiği kütüphaneler, yeni örgütlenme biçimleri ve faaliyet alanları ile de dikkati çekiyor. 18. yüzyıl başında Edirne'den başkente dönen saray halkı, bir yandan yaklaşık 60 yıl boyunca ihmâl edilen, yakılan, yıkılan İstanbul'u eski ihtişamına kavuşturmaya çalışırken; diğer yandan da telif, tercüme ve kopya eserleri, padişah ve devlet ricâlinin ihdâs ettikleri vakıf kütüphanelerde hızla ve hevesle toplamaya giriştiklerini görüyoruz.

Ancak bu dönemde kütüphanelere bağışlanan ya da bağışlanması planlanan kitapların türleri ve okuyucuları konusunda henüz çok fazla bilgi sahibi değiliz. Bu çalışmada, 1730 isyânında vahşice öldürülen Sadrazam Damat İbrahim Paşa, Sadâret Kethüdâsı Mehmed Efendi ve Kaptanıderyâ Kaymak Mustafa Paşa'nın muhallefâtında karşımıza çıkan, vakfetmek amacıyla evlerinde topladıkları ancak müstakil bir mekâna yerleştirme fırsatı bulamadıkları kitaplar, dönemin diğer koleksiyonlarıyla da karşılaştırılarak, Osmanlı başkentinin bir kez daha ilmin merkezi olabilesine öncülük eden rekâbetin çeşitli boyutları incelenecek. Diğer yandan bu hummalı faaliyetin kamusal alanın genişlemesi, sekülerizmin yeşermesi, akılcı bilimsel düşüncenin ya da akademizmin gelişmesi gibi yeniliklerin göstergesi olup olamayacağı sorgulanacak.

● **10 Mart 2010** - Prof. Dr. Edhem Eldem

18. ve 19. Yüzyıllarda İstanbul: Değişim ve Gelişme

18. ve 19. yüzyıllarda Osmanlı İmparatorluğu'nun başkenti çok önemli bir değişim sürecinden geçti. Bu sürecin başlıca dinamiklerinin ve safhalarının ele alınacağı konuşmada, yerel ve dış etkenlerin payı, kentin algılanmasındaki değişim, modernleşme ile çevreleşme arasındaki gerilim gibi konular irdelenecek.

● **14 Nisan 2010** - Vasıf Kortun

Geçmişe Doğru İstanbul'da Güncel Sanat Sektörü

İstanbul'daki sanat sektörü, sektörün üzerinde hareket ettiği coğrafya, alımlanma senaryoları ve oyuncuların çeşitlenmesi, 110 yıl öncesine benzemeye başladı. Yeni açılan devasa kurumlar ve uluslararası sergiler, Beyoğlu - Galata aksındaki kültürel hizmetlerin yoğunlaşması ve sanat haberlerinin medyada yoğun yer almasına koşut olarak, İstanbul dünya kenti kimliğine yeniden bürünüyor. Bu benzerlik ne anlama geliyor? Görünenin ötesinde, yeni durumun analizi nasıl yapılmalı? Kırılma noktalarını neler oluşturuyor? Kültürel araçlar tarihin neresinde duruyor?

● **2 Mayıs 2010** - Yard. Doç. Dr. Asu Aksoy - Doç. Dr. Zeynep Enlil

İstanbul Kültür Ekonomisi: Bir 2010 Haritası

İstanbul Kültür Ekonomisi Envanteri, 21. yüzyıl İstanbul'unun büyüme akslarından birisi olan kültür alanının geliştirilmesi için gerekli adımlara işaret etmek üzere tariflenmiş, kapsamlı bir veri araştırma, derleme, değerlendirme ve analiz çalışmasıdır. Konuşmada, İstanbul'un kültür varlıklarının etkinlik, kapasite ve üretiminin haritalanarak envanterinin çıkarıldığı araştırmayla, elde edilmek istenen politika sonuçlarının üzerinde durulacak. İstanbul, gerek yerel gerekse merkezi yönetimlerin gelecek vizyonlarında finans, hizmetler, kongre, turizm ve kültür başkenti olarak kurgulanıyor. Sanayi kenti karakterinden hızla arındırılan megakentin ekonomik zemininin, yaratıcı hizmetler ve işgücünün girdi kabul edildiği yeni alanlara kayması bekleniyor. Kültürel varlıklardan beslenen ve yaratıcı kapasiteyi tetikleyen kültür hizmetleri ve endüstrileri, yeni ekonominin temel taşları arasında yer alıyor. "Kültür Ekonomisi" olarak adlandırdığımız bu geniş kültür alanı, giderek yerel kalkınmanın ana öğelerinden birini oluşturuyor; kentlerin kimliklerini tanımlamalarında, kendilerini diğerlerinden farklı kılmalarında ve tanıtmalarında önemli rol oynuyor. Dolayısıyla kültür alanı; kültür sektörlerinin doğrudan ve dolaylı katkılarıyla, bu sektörlerin tetiklediği ve gelişmesine yardımcı olduğu turizm yoluyla, tekstil ve endüstriyel üretim gibi sektörleri tasarım hizmetleri katma değeriyle rekabetçi kılmaya yaraması itibarıyla, kent ekonomilerini destekliyor, güçlendiriyor. Diğer taraftan, bugün birçok eleştirmenin de altını çizdiği gibi, "kültür yoluyla kalkınma" söylemi kentlerin büyük çaplı soylulaştırılmasıyla sonuçlanan gayrimenkul geliştirme odaklı projelerden ibaret kalabiliyor. İstanbul Kültür Ekonomisi Envanteri çalışması, kültür yoluyla kentlinin tümünün kente katılım, kente erişim ve kenti yaratıcı ve sürdürülebilir kullanım yollarının nasıl geliştirilebileceğine dair öneriler geliştirmeyi hedefliyor.

● **9 Haziran 2010** - Yard. Doç. Dr. Deniz Ünsal

Metropolde Müze: Merkez Ve Çeper

Resmi açıklamalara göre, İstanbul'un nüfusu 2010 yılında 14 milyona, 39 ilçesinde kilometrekare başına düşen kişi sayısı ise 20.000'e dayanmış bulunuyor. Bugün İstanbul'da farklı idarelere bağlı 100'e yakın müzenin büyük bir bölümü Avrupa yakasında yer alıyor. Bunların çoğu tarihi müzeler olmakla birlikte, tarihi binalara açılan yeni müzeler de yine mekân olarak Avrupa yakasını seçiyor. Merkezde daha çok müze açmak İstanbul'u bir müzeler merkezi yapar mı? Nüfus olarak Avrupa'da bir örneği bulunmayan kültür başkenti metropolde merkezin müzeleşmesi mi, çeperlerin müzeyle tanışması mı öncelikli olmalı? Bu sorularla müzelerin merkezle sınırlı kalmayıp kente dağılması kadar tanımlarının ve işlevlerinin de yeniden düşünülmesi gerekiyor. Dolayısıyla, bir metropolde müzeyi anlamaya çalışırken, kent yaşamını ve kentlileri etkileyen dinamiklerin, kent ve müze yönetiminin tartışılması kaçınılmaz oluyor.

C. KENT VE EDEBİYAT SÖYLEŞİLERİ

Her ayın üçüncü çarşamba günü 18:30-20:30 saatleri arasında, Yazarını Doğuran Kentler üzerine konuşulacak.

● **21 Ekim 2009** - Roni Margulies

Bir Hayat, Bir Şiir, İki Kent

Otuz dört yaşına bastığım gün yıllarımı Londra'yla İstanbul arasında eşit paylaştırmış olduğum geldi aklıma.

Ve bu yıl bir gün, kırkımda, başıboş dolaşırken Londra sokaklarında, her köşenin, otobüs durağının, heykelin, nehrin her bir kıvrımının, her şeyin, eski bir öykü anlattığını fark ettim bana.

Konuştuğumu fark ettim kentin her taşıyla (volta atarken bir kasabanın ana caddesinde, selâmlaşır gibi karşıma çıkan herkesle).

Elinde küçük bir çakıyla yaramaz bir çocuk RM harflerini kazımış sanki kentin her yanına.

Roni Margulies'in "İki Kentin Öyküsü" şiirinden alıntı

● **18 Kasım 2009** - Herkül Millas

İstanbul Romanlarında Azınlıkların Maceraları: 1872-2003

Özellikle 1980'lere kadar, Türk romanlarının çoğunda olaylar İstanbul'da geçer. Bu romanların hemen hepsinde, günümüzde azınlık denilen kesime mensup kişiler görülür. Farklı dönemlerde yaşayan farklı dünya görüşüne sahip yazarlar, azınlıkları (örneğin Rumları) farklı algılamış ve anlatmıştır. Bu karakterlerin öyküsü, edebiyatçıların kimliğine ışık tutar. Romanlara bu açıdan bakmak, toplum içinde egemen olmuş etnik anlayışın anlaşılmasına yardımcı olur. Yazarlar arasındaki büyük farklar ve karakterlerin çeşitliliği, kent içinde var olan dinamikleri de gösterir.

● **16 Aralık 2009** - Ayfer Tunç

Herkes Kendi Şehrinin Er Livi Âşığıdır

Şehirlerin âşıkları, şehirlerine neden bağlıdır? Örneğin Ankaralılar ya da İzmirli... İstanbul'un diğer bütün şehirlere karşı sergilediği gizli kibir, acaba bu şehirlerin âşıklarını daha mı âşık kılar? Benim için Ankara erkek bir şehirken İstanbul dişidir. Ankara "biz"dir de, İstanbul "ben"dir. Bir roman olsalar, Ankara *Suç ve Ceza*, İstanbul *Anna Karenina* olur. Ankara evine bağlı babadır, İstanbul sokak sokak aranan sevgili. İyi de benim için neden böyledir?

● **20 Ocak 2010** - Mıgırdiç Margosyan

Gavur Mahallesinden Çıktım Yola

"Cehü", Yahudilere Kürtçede verilen addı. Biz Hristiyanlar ise Yahudilere "Moşe" diyorduk. Hristiyanların hepsi toptan "Gavur" veya "Fille" oldukları halde, kendi içlerinde Ermeni, Süryani, Keldani, Pırot'tular.

Ermeniler ise Süryanilere "Asori" derlerdi. Müslümanların tüm Hristiyanlara toptan "Gavur" demelerine karşılık, Hristiyanlar da tüm Müslümanlara toptan "Dacik" diyorlardı.

Ama tüm bunların dışında gerçek olan şeydu, deliler bir safta, geriye kalan diğerleri yani Dacikler, Gavurlar, Haçolar, Kızılbaşlar, Yezidiler, Ermeniler, Türkler, Kürtler, Keldaniler, Süryaniler, Asoriler, Pırotlar, Filleler, Moşeler, Cehüler, Dürziler, hep beraber diğer saftaydık!

Her iki safta yerini almayan bir de Rumlar vardı ama, onlardan Diyarbakır'da ilaç için arasanız bir tane dahi bulamazdınız. Köşede bucakta belki kalmıştır, "Kitti" gibi tursu kurmaya yarar diye aradığınız zaman, boşuna heveslenirdiniz!

Mıgırdiç Margosyan, Öykü, Söyle Margos Nerelisen?, Aras Yayıncılık, Nisan 1995, İstanbul. Kitap kapağından...

● **16 Şubat 2010** - Deniz Kavukçuoğlu

Sokaklarda Büyüme

"... Masadaki boş çay bardaklarını toplamaya gelen garson,

'Abi burası sana göre bir yer değil!' demişti, üstüme başıma bakıp... Yanıt vermemiştim... Genelev müşterilerinin, zaman öldürmekten yorgun düşmüş işsizlerin, Alageyik'i mekan tutmuş işportacıların, küçük kumarbazların, yankesicilerin, kapkaççıların, hap, esrar satıcılarının uğrak yeri olan bu kahvehanenin, bana 'gizemli' gelen bir yanı vardı, o garsonun bilemeyeceği... Buraya ne zaman gelsem kafam dinginleşiyor, yalınlaşıyor, o yalınlık içinde geçmişime daha kolay uzanabiliyordum. Burada belleğim canlanıyor, belleğimden silindiğini sandığım eski resimler yeniden gözlerimin önüne geliyordu...

.... Kahveha nenin o hep duyumsadığım ama çözemediğim 'gizem'i bu semtin kendisinde, eski bir 'sürgünler semti' olan Galata'da saklı olabilir miydi?"

Deniz Kavukçuoğlu, Alageyik Sokağı Bir Liman mıydı?, 2.

Baskı, İstanbul: Can Yayınları, sf. 303-304.

● **17 Mart 2010** - Ender Özkahraman

Gecekondu Mahalleleri, Derme Çatma Hayaller

Sahne 46

Carsı. Kahvehanede / Dış - Gündüz:

EFRAYİM - Öleceksin!

Abdurrahman iyice yaklaşıyor ve hırsını ondan çıkarmak ister gibi bakıyor.

ABDURRAHMAN - Ne dedin? Hele bir daha söyle, ne dedin? EFRAYİM - Öleceksin!

Abdurrahman kuvvetli bir tokat indiriyor Efrayım'ın suratına... Sonra arkadaşıyla birlikte uzaklaşıyor oradan. Efrayım, yüzüne aldığı güçlü darbenin tesiriyle yere devriliyor.

Harun oturduğu yerden fırlayarak iki adımda varıyor Efrayım'ın yanına. Efrayım'ın burnundan akan kan ağzına doğru kendine yol çizerek sicim gibi ilerliyor. Harun cebinden çıkardığı kağıt mendille Efrayım'ın burnunu tutuyor ve koluna girerek ayağa kalkmasına yardım ediyor. Efrayım ayağa kalktıktan sonra Harun'un desteğiyle kahvehaneye doğru gelerek bir kürsüye oturuyor. Efrayım başını eğme istedikçe Harun çenesini iterek engelliyor.

HARUN - Halen kan akıyor Efrayım, dik tut başını. Ha şöyle. Efrayım gözlerini gökyüzüne dikmiş halde bir müddet öylece kalıyor. Harun ise halen pres yapmak için bir elini onun burnunun üzerinde tutuyor. Efrayım'ın birtakım anlaşılmas sesler çıkardığını duyunca elini çekiyor Harun.

HARUN - Ha! Ne diyorsun? Söyle şimdi ne diyeceksen? EFRAYİM - Öleceksin!

Ender Özkahraman, Hayatın Tuzu Filmi, Senaryo

● **21 Nisan 2010** - Nedim Gürsel

Kent Ve Edebiyat: İstanbul, Venedik, Berlin

Nedim Gürsel'in kitaplarında kentler yalnızca bir dekor değil, anlatının ana eksenini, hatta genel izleğini oluşturuyor. Yazar öykü ve romanları ile gezi kitaplarında, kentlerin şiirsel atmosferini yakalamaya, okura yansıtmaya özen gösteriyor. Bu bağlamda *Boğazkesen* adlı romanında İstanbul, *Resimli Dünya* romanında Venedik, *Çıplak Berlin* isimli kitabında Berlin kentlerinin özel bir yeri bulunuyor. *Sevgilim İstanbul'un* yazarı, okurlarıyla yazınsal izlek olarak kent konusunda bir söyleşi yapacak ve kitaplarını imzalayacak.

D. BİZANS TARİHİ VE ARKEOLOJİSİ SÖYLEŞİLERİ

Her ayın dördüncü çarşamba günü 18:30-20:30 saatleri arasında, Bizans çalışmaları üzerine konuşulacak.

● **25 Kasım 2009** - Prof. Dr. Turgut Saner

İmparator Zeno'nun Köyü Büyükkarapınar ve Aziz Sokrates Kilisesi

Karaman'a bağlı Başyayla İlçesinin sınırları içinde kalan Büyükkarapınar köyü, Doğu Roma İmparatoru Zeno'nun doğum yeri olan Zenopolis'in kalıntıları barındırır. Günümüze ancak zayıf izlerle ulaşabilen geç antik yerleşmenin en önemli yapısı, köyün yaylasında bulunan kilisedir. Yapıyı, 20. yüzyılın başlarında bu sitten Braunsberg'e (bugünkü Braniewo-Polonya) götürülen bir yazıtta adı geçen Aziz Sokrates ile ilişkilendirmek mümkündür. Yerleşme, yakın çevresi ve kilise, 2008-2009 yıllarında İTÜ Mimarlık Fakültesi üyelerinden oluşan bir ekip tarafından incelenmiştir.

● **23 Aralık 2009** - Yard. Doç. D r. Haluk Çetinkaya

Türkiye'nin ilk gotik kilisesi Arap camisi'nde Bizans-İtalyan sanatından izler

Bir Bizans kilisesi olarak inşa edildiği, zamanla kullanıcılar tarafından değişikliğe uğratıldığı ileri sürülen Arap Camisi'nin yapımında çokça Bizans malzemesinin kullanılmış olması, aynı yerde başka bir kilisenin varlığına işaret eder. Yapıya Arap Camisi denmesinin sebebi, Mesleme bin Abdülmelik tarafından camiye dönüştürüldüğü ya da inşa edildiği inancıyla, halkın İslam büyüklerine duyduğu saygıdan kaynaklanır. Bugünkü yapı, olasılıkla 13. yüzyılın ilk yarısında Aziz Paulus kilisesi adıyla inşa edilmiştir. 13. yüzyılın ikinci yarısında ise kilise, Dominiken tarikatının kullanımına verilmiştir.

Varlıkları 1920'lerde de bilinen, ancak 1999 depremi sonucunda düşen sıvalar sebebiyle tekrar görülebilir hale gelen duvar resimleri, yapıyı özel kılar. Yapı; Bizans'ın yaşadığı dönemlerde, dini konuları Bizans üslubunda ama Katolik azizlerin de var olduğu duvar resimleriyle tasvir etmesi ve Türkiye'deki tek örneği oluşturması açısından çok önemlidir.

1453 yılındaki fethi izleyen dönemde yapının kilise olarak kullanıldığını, olasılıkla 1475/1476'da camiye çevrildiğini; içeride bulunan ve sonuncusu 1475'e tarihlenen mezar taşlarından ve manastırda kalan Dominiken din adamlarının Haziran 1476'da yakındaki San Pietro manastırına taşındığı bilgisinden dolayı söylemek mümkündür. Camiye çevrilmesinin ardından 1492 yılında İspanya'dan göçe zorlanan Endülüs Araplarının yerleştirildiği bölgelerden birinde olması itibarıyla Arap Camisi adıyla anılmaya başlandığı düşüncesi, yapının bugünkü adını açıklayan en mantıklı fikirdir.

● **27 Ocak 2010** - Yard. Doç. Dr. Koray Durak

1000 Yılında Bizans İmparatorluğu Ve Dış Ticaret

Askeri alandaki hızlı genişlemesi, tıkabasa altınla dolu hazine dairesi ve en güzel örnekleri Konstantinopolis'te görülen sanatsal üretimiyle Bizans İmparatorluğu, milattan sonra 10. yüzyılda, Akdeniz havzasının ve Avrasya'nın en güçlü çekim merkezlerinden biriydi. Askeri atılımların arkasında yatan ve sanatsal üretime zemin hazırlayan etmenler arasında belki de en başta, Bizans'ın iktisadi gelişimini saymak gerekir. Artan nüfus ve şehirleşme ile yükselen üretim ve tüketim sadece iç pazarla sınırlı kalmamış, Bizans ile komşuları arasında sıkı ticari ilişkilerin gelişmesine neden olmuştur.

Bu söyleşide, birinci binyıl itibarıyla Bizans'ın kuzeyde Ruslar, batıda İtalyanlar ve güneyde Müslümanlarla gelişen dış ticareti konu edilecek; alıp satılan malların doğası ve Bizans'ın ihracat - ithalat politikaları hakkında gözlemler sunulacak.

● **23 Şubat 2010** - Doç. Dr. Gülgün Köroğlu

Bizans'ta Kadın ve Kadın Takıları

Bizans kadınlarıyla ilgili bilgilerimizin çoğu, yüksek tabakadan soylu ve zengin aile mensuplarına aittir. Görsel kanıtlarda; Meryem, Havva ve azizelerin dışında daha çok imparatoriçe ve soylu kadınların tasvirleri bulunur. Halktan kadınların tasvirleri ise "İsa'nın Kudüs'e girişi, ekmek ve balıkları çoğaltması" gibi dini kompozisyonlarda, konu gereği kalabalık gruplar içerisinde gösterilir. Din dışı konularda yazılmış kitapların minyatürlerinde; yün eğiren, tezgahta kumaş dokuyan, bahçe veya tarlada çalışan, süt sağan ve omuzlarında su taşıyarak gündelik yaşama aktif olarak katılan kadınlar betimlenir. Kadın meslekleri arasında dokumacılık, tarımsal faaliyetler, üretilen tarım ürünlerinin pazar yerlerinde satıcılığı, sağlıkla ilgili ebe, doktor ve sütünelik vardır. Yaşamlarını rahibe olarak manastırlarda sürdüren birçok kadının varlığı bilinmektedir. Ayrıca hukukçular ve ahlâkçılarca fahişlikle eş tutulan aktrislik ve dansözlük ile cenaze törenlerindeki profesyonel açıtıcılık da, kadınlar tarafından yapılmış mesleklerdir. Vergi kayıtlarında, büyük tarım arazilerini ve çiftliklerini işleten dul kadınların adlarına rastlanır. Özellikle "soylu ve zengin kesimden olan kadınlar", faal toplumsal bir yaşam sürdürmüş; yazar, kaligraf, kitapsever, sanat hamisi ve manastır kurucusu olmuş, sıklıkla siyasete el atmıştır. Söyleşide, Bizans'ta saraylı ve halktan kadınların yaşamı, ev hayatı, kadınların meslekleri, evlenme adetleri, giyim kuşam ve takılarına değinilecek.

● **24 Mart 2010** - Dr. Ayça Tiryaki

Kislecukuru Manastırı: Antalya'da Bilinmeyen Bir Bizans Manastırı

Antalya körfezinin batısındaki dağlık kesimde, Beydağları'nda yer alan Kislecukuru Manastırı, Anadolu'nun iyi korunmuş Bizans yapı topluluklarından biridir. Adı bilinmeyen yapılar, Bizans manastırlarının genel planına uygun bir mimari düzenleme gösterir. Çevre duvarıyla sınırlı bir yapılar topluluğu ile bunların merkezini oluşturan manastır kilisesinden oluşur. Manastır yapıları, manastır topluluğunun ihtiyacına göre inşa edilen erzak deposu, atölyeler, keşiş hücreleri, sarnıç, yemekhane ve mutfak gibi binalardır. Çevre duvarının dışında, Bizans manastır şemasına uygun olarak, bir mezar şapeline ve su kemerine ait kalıntılar yer alır. Bölgenin tarihiyle desteklenen manastırın mimari verilerinden yola çıkarak, Kislecukuru Manastırı'nın orta Bizans dönemine, 12. yüzyıla ait olduğunu, yüzey buluntularına dayanarak ise Selçuklu döneminde tekrar kullanılmış olabileceğini söyleyebiliriz.

● **28 Nisan 2010** - Dr. Ferudun Ozgümüş

Aya İrini Kilisesi'nin Güneyindeki Arkeolojik Çalışmalar

Müller Wiener, Eski Bizantion'un bulunduğu tepenin batı yamacında öteden beri var olan bir şapelden bahseder. 4. yüzyıl ortalarında Büyük Konstantinos tarafından genişletilen kilise, "Eski Kilise" adıyla, bitişindeki Ayasofya'nın 360 yılındaki yapımına kadar şehrin katedrali olarak hizmet verir. Kilise Jüstinyanus zamanında, 6. yüzyılda çıkan Nika İsyanı sırasında çok büyük zarar görür ve imparator tarafından yeniden yapılır. Kiliseyle birlikte güneyindeki yapılar da inşa edilir.

Osmanlılar zamanında odun deposu olarak kullanılan bu bölgede, 3 dönem kazı çalışmaları yapıldı. Bunlardan birincisi 1946-47 yılları arasında M. Ramazanoğlu, ikincisi 1958-61 arasında F. Dirimtekin tarafından gerçekleştirildi., Sonuncusu ise Yüksek Mimar İlban Öz tarafından 1974-76 arasında yürütülen Aya İrini Kilisesi'ni rutubetten kurtarmak için etrafını açma çalışmalarıdır. Söyleşide, kazılardan elde edilen bulgular ve yayınlardan yola çıkılarak, kalıntıların bugünkü durumu hakkında bilgi verilecek.

● **26 Mayıs 2010** - Dr. Buket Kitapçı Bayrı

Rum İlinde Bizans Kimliğinin Değişimi (13.-15. Yüzyıllar)

Anadolu ve Balkanlarda 11. ve 15. yüzyıllar arasında yaşanan politik, sosyal ve kültürel değişim, Ortaçağ Akdeniz havzasında yaşanan önemli değişimlerin sonuncusu olarak kabul edilir. Konuşmada, özellikle 1261 ve 1453 yılları arasında Müslüman kaynaklar tarafından Rum toprakları olarak adlandırılan eski Bizans topraklarında yaşamını sürdüren Bizanslıların kimlik değişimi anlatılacak. Söz konusu dönemde Türk-Müslüman göçlerini izleyen akınlar, yağmalar, fetihler, kolonizasyon ve tekrar yapılanma süreçlerinde, Bizanslıların grup kimliğini belirleyen fiziksel ve sembolik alanların sınırları aşılmış; esaret, ihtida, taraf değiştirme gibi sebeplerle grupları giderek daralmıştı. Bu küçülmenin Bizans kimliği üzerindeki etkisini anlamak için Bizans şehitlik hikayelerini inceleyen Bayrı, konuşmasında, araştırmasından çıkan sonuçları anlatacak.